

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การพัฒนา รูปแบบ/แนวทางการเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์ด้านอาชีพสำหรับเยาวชน ในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดเชียงราย ภายใต้การขับเคลื่อนเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ผลการพัฒนา รูปแบบ/แนวทางการ เสริมสร้างทักษะและประสบการณ์ด้านอาชีพสำหรับเยาวชนในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของ พื้นที่จังหวัดเชียงราย ๒) ผลการใช้รูปแบบ/แนวทางการเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์ด้านอาชีพ สำหรับเยาวชนในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดเชียงราย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๒๑ แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ได้แก่ แบบนิเทศติดตามการดำเนินงาน โครงการการเสริมสร้างทักษะ และประสบการณ์ด้านอาชีพ สำหรับเยาวชนในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

สรุปผล

๑. ผลการพัฒนา รูปแบบ/แนวทางการเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์ด้านอาชีพสำหรับเยาวชนใน สถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดเชียงราย ได้กำหนดรูปแบบ/แนวทางในการพัฒนาตาม โครงการ ซึ่งในการพัฒนา รูปแบบ/แนวทางดังกล่าวข้างต้น ศรจ.ได้กำหนดรูปแบบ ในการพัฒนาไว้ ๓ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ ระยะเริ่มต้นโครงการ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (จังหวัดนำร่องโครงการ และงบประมาณ) กระบวนการ (การประชุมรับฟังแนวทางการดำเนินงาน) และผลผลิต (แนวทางการดำเนินโครงการ)

ระยะที่ ๒ ระยะดำเนินโครงการ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (จังหวัดนำร่องโครงการ และงบประมาณ) กระบวนการ (๑. คัดเลือกโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย ๒๑ แห่ง ๒. ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย ๓. โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย ๒๑ แห่ง ดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ ๔. การนิเทศโดย คณะกรรมการนิเทศ จาก ศรจ.เชียงราย จำนวน ๓ ครั้ง/โรงเรียน) และผลผลิต (๑. สถานศึกษาที่เข้าร่วม โครงการ ๒๑ แห่ง ๒. โครงการของสถานศึกษา ๒๑ โครงการ ๓. ผลด้านการบริหารจัดการ ๔. ผลการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ และ ๕. ผลที่เกิดกับผู้เรียน)

ระยะที่ ๓ สรุปผลโครงการ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (จังหวัดนำร่องโครงการ และงบประมาณ) กระบวนการ (แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยสถานศึกษา ๒๑ แห่ง และสรุปผลโครงการในรูปแบบวิจัย) และผลผลิต (สรุปผลการดำเนินงานในรูปแบบผลการวิจัย)

๒. ผลการใช้รูปแบบ/แนวทางการเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์ด้านอาชีพ สำหรับ เยาวชนในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดเชียงราย ภายใต้การขับเคลื่อนเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓ สรุปผลได้ ดังนี้

๒.๑ ด้านการดำเนินงานของสถานศึกษา มีสถานศึกษาที่ปฏิบัติตามประเด็นรายการ ทั้ง ๖ รายการ เฉลี่ยร้อยละ ๗๒.๒๒ และรายการที่สถานศึกษาปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษา ได้จัดทำโครงการรองรับรูปแบบ/แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้โครงการ SDGs (ค่าเฉลี่ยร้อยละ ๑๐๐) ส่วนรายการที่สถานศึกษาปฏิบัติได้น้อยที่สุด ได้แก่ สถานศึกษาได้กำหนด รูปแบบ หรือคู่มือการจัดกิจกรรมอาชีพให้ผู้เรียน /ผู้อื่นใช้ในการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ยร้อยละ ๔๗.๖๒) โดย

สถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ได้จัดกิจกรรมเสริมทักษะ และประสบการณ์ด้านอาชีพให้กับผู้เรียนที่แตกต่างกันตามบริบทของสถานศึกษา ได้แก่ ๑) โรงเรียนบ้านป่าซาง (ช่างครุณานุสาสน์) จัดกิจกรรมการเพาะเห็ด และการตัดผม ๒) โรงเรียนถ้ำปลาวิทยาจัดกิจกรรมด้านอาหารและงานช่าง ๓) โรงเรียนแม่แอบวิทยาจัดกิจกรรมมัดคุเทศก์น้อยและการปลูกผักอินทรีย์ ๔) โรงเรียนสหศาสตร์ศึกษา จัดกิจกรรมปลูกเมล่อนออร์แกนิกปลอดสารพิษสร้างอาชีพ ๕) โรงเรียนสามัคคีวิทยา ๒ จัดกิจกรรมฝึกประสบการณ์การเล่นฟุตบอล การตัดสินกีฬาฟุตบอลจากรากหญ้าสู่กีฬาอาชีพ ๖) โรงเรียนบ้านหัวดอย จัดกิจกรรมนันทกรีฑา ยูวเกษตรกรวิถีพอเพียง ๗) โรงเรียนบ้านดู่ (สหราษฎร์พัฒนาการ) จัดกิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า ๘) โรงเรียนห้วยสักวิทยาจัดกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานกับตำรับอาหารจากเห็ด ๙) โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ข้าวต้มหลวง จัดกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ๑๐) โรงเรียนบ้านโป่งนก จัดกิจกรรมงานตัดเย็บ (ผ้าสวยด้วยมือฉัน) ๑๑) โรงเรียนบ้านทุ่งม่าน จัดกิจกรรมอาหารว่างสร้างอาชีพ (Snack for Income) ๑๒) โรงเรียนบ้านโป่งเทวี จัดกิจกรรมตัดผมเบื้องต้นสู่อชีพที่ยั่งยืน ๑๓) โรงเรียนเวียงเชียงรุ้งวิทยาจัดกิจกรรมการจัดทำอาหารว่าง การจัดเครื่องดื่มและการต้อนรับและให้บริการ ๑๔) โรงเรียนอนุบาลเชียงของ จัดกิจกรรมทำของที่ระลึกจากเครื่องรีดร้อน ๑๕) โรงเรียนบ้านร่องแซ่ จัดกิจกรรมการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ Packaging Design ๑๖) โรงเรียนชุมชนบ้านปากอคำ จัดกิจกรรมการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ ๑๗) โรงเรียนแม่ลาววิทยาจัดกิจกรรมเกษตรพอเพียง ๑๘) โรงเรียนป่าแดงวิทยา จัดกิจกรรมการทำขนมปังและเค้กกล้วยหอม ๑๙) โรงเรียนบ้านดอยช้างจัดกิจกรรมเปิดโลกกว้างสร้างโอกาสสร้างเส้นทางสู่อชีพ ๒๐) โรงเรียนริมโขงวิทยาจัดกิจกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทลื้อ และ ๒๑) โรงเรียน โรงเรียนช่างวิทยา จัดกิจกรรมปฐมนิเทศเพื่อเกษตรกรที่ยั่งยืน

๒.๒ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานศึกษาที่ปฏิบัติตามประเด็นรายการ ทั้ง ๖ รายการ เฉลี่ยร้อยละ ๗๓.๐๒ และรายการที่ครูในสถานศึกษาปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมฝึกทักษะ และประสบการณ์ด้านอาชีพให้กับผู้เรียน (ค่าเฉลี่ยร้อยละ ๑๐๐) ส่วนรายการที่ครูในสถานศึกษาปฏิบัติได้น้อยที่สุด ได้แก่ ครูนำกิจกรรมเสริมทักษะ และประสบการณ์ด้านอาชีพบรรจุไว้ในหลักสูตร (ค่าเฉลี่ยร้อยละ ๕๗.๑๔) โดยครูในสังกัดสถานศึกษาทุกแห่งได้จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการฝึกทักษะ และประสบการณ์ด้านอาชีพให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์และได้ศึกษาเรียนรู้ โดยส่วนใหญ่จะจัดเป็นกิจกรรมเสริมในรายวิชาเพิ่มเติมของสถานศึกษา และได้พัฒนาทักษะเบื้องต้นให้ผู้เรียนต่อยอดฝึกเป็นอาชีพเสริม และสร้างรายได้ระหว่างเรียนให้แก่ผู้เรียน ก่อนที่ผู้เรียนจะจบหลักสูตรจากสถานศึกษา

๒.๓ ด้านผลที่เกิดกับผู้เรียน ผู้เรียนโดยเฉลี่ย ร้อยละ ๙๒.๘๖ ได้รับการเสริมสร้างทักษะ และประสบการณ์ด้านอาชีพสำหรับเยาวชนในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดเชียงราย โดยรายการที่เกิดกับผู้เรียนได้มากที่สุด มี ๔ รายการ ได้แก่ ผู้เรียนได้เรียนรู้กิจกรรมเสริมทักษะอาชีพเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนรู้ตามหลักสูตร ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนกิจกรรมเสริมทักษะและประสบการณ์ด้านอาชีพที่โรงเรียนจัดขึ้น ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ทักษะด้านอาชีพ โดยฝึกจากประสบการณ์ตรง และได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ยร้อยละ ๑๐๐) ส่วนรายการที่เกิดกับผู้เรียนน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้เรียนสนใจที่จะนำทักษะ และประสบการณ์ด้านอาชีพที่ได้เรียนรู้ ไปพัฒนาหรือศึกษาต่อเพื่อนำไปประกอบอาชีพในอนาคต (ค่าเฉลี่ยร้อยละ ๗๑.๔๒) โดยผู้เรียนได้เรียนรู้กิจกรรมเสริมทักษะอาชีพเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนรู้ตามหลักสูตร และสนใจที่จะเรียนกิจกรรมเสริมทักษะและประสบการณ์ด้านอาชีพที่สถานศึกษาจัดขึ้น เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึก

จากประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และความต้องการของผู้เรียน และนอกจากนี้ยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับผู้เรียนในระหว่างเรียนอีกด้วย

เทคนิค/วิธีการที่ครูแนะแนวใช้ในการชี้แนะ หรือถ่ายทอดเส้นทางอาชีพให้แก่ผู้เรียน

เทคนิค/วิธีการที่ครูแนะแนวใช้ในการชี้แนะ หรือถ่ายทอดเส้นทางอาชีพให้แก่ผู้เรียน ของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย มีหลากหลายเทคนิควิธีการ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๑. สร้างองค์ความรู้และความตระหนักให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถใช้วิจารณญาณ ในการวางแผนในอนาคตที่เหมาะสมกับตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกวิชาเรียน วางแผนการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพเป็นบุคคลที่สามารถนำตนเองได้

๒. ไม่ใช้วิธีบังคับ แต่ใช้วิธีที่ให้ผู้ได้รับการช่วยเหลือได้เรียนรู้ที่จะช่วยตนเอง และได้เพิ่มพูนประสิทธิภาพส่งเสริมศักยภาพให้แสดงเป็นผลประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

๓. ให้บริการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง การแนะแนวจะได้ผลย่อมต้องอาศัยการเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา โดยจัดบริการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เลิกงาน หรือตั้งแต่เข้าเรียนจนกระทั่งจบจากสถานศึกษา โดยการประสานงานอย่างดีระหว่างผู้ปกครองหรือผู้รับผิดชอบผู้เรียนในแต่ละระดับ แต่ละชั้นเรียน

๔. ต้องคำนึงถึงผู้เรียนทุกคน ไม่ได้ช่วยเหลือเฉพาะใครคนใดคนหนึ่ง และเนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกันการให้บริการจึงควรให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

๕. การบรรยายให้ความรู้ และใช้เอกสารแนวทางการเสริมทักษะ และการสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพสำหรับนักเรียนประกอบการบรรยาย

๖. การสร้างสรรค์ผลงาน มีแนวทางในการสร้างชิ้นงานให้เป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการสร้างสรรค์ผลงานตามความคิดของตนเอง และทำการแนะแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง มาใช้ในการสร้างชิ้นงานได้

๗. การผลิตชิ้นงานของผู้เรียน มีการฝึกทักษะปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้อุปกรณ์ในทุกประเภทของการสร้างชิ้นงาน

๘. จัดกิจกรรมด้านทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน โดยผ่านกระบวนการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต การรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการเชิญวิทยากร/ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาให้ความรู้กับผู้เรียน

๙. จัดกลุ่มผู้เรียนที่เข้ารับการพัฒนามาตามรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ได้แก่

๑) ไม่ศึกษาต่อ ๒) ศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษา ๓) ศึกษาต่อชั้นมัธยมปลาย เป็นต้น และใช้กระบวนการพัฒนาอาชีพเพื่อพัฒนาสมรรถนะ และทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคต

๑๐. นำบุคคลตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพต่าง ๆ มาให้ความรู้ และกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ และอยากทำ และนำผู้เรียนไปศึกษาเรียนรู้สถานประกอบการจริงตามความสนใจของผู้เรียน

ปัญหา/อุปสรรคในการทำงาน

๑. ปัญหาการประชาสัมพันธ์โครงการที่ยังไม่ทั่วถึงชุมชน ทั้งการประชาสัมพันธ์ก่อน และหลังการดำเนินโครงการ

๒. บุคลากรในสถานศึกษายังขาดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ด้านอาชีพ ทำให้ไม่เข้าใจ ในรายละเอียดบางส่วนจึงไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่วิทยากรได้อย่างเต็มศักยภาพ และขาด ความรู้ความชำนาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน

๓. การดำเนินงานตามโครงการ เนื่องจากมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหลาย หน่วยงาน ต้องทำแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงาน อาจทำให้เกิดอุปสรรคในการทำงาน การ ประสานงาน และการสร้างความเข้าใจ

๔. ระยะเวลาและความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรม

๕. ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถด้านอาชีพ

๖. การจัดการอบรมช่วงนี้ต้องมีการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด - ๑๙ ทำให้เกิดความไม่สะดวก และปฏิบัติตามกิจกรรมได้ไม่เต็มที่

๗. อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานทักษะอาชีพมีจำนวนจำกัด ผู้เรียนปฏิบัติงานได้ไม่ทั่วถึง วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างผลงาน/ชิ้นงานไม่เพียงพอต่อการฝึกอบรม เนื่องจากราคาแพงมาก ต้นทุน สูงมาก

๘. ในกรณีที่ผู้เรียนที่มีความประสงค์จะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้/อาชีพที่น่าสนใจไปทำต่อยอดที่บ้าน เพื่อเพิ่มรายได้ระหว่างเรียน ผู้เรียนบางคนไม่มีทุนทรัพย์ และอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม

๙. ผู้เรียนบางคนต้องย้ายถิ่นฐานตามผู้ปกครอง ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการเรียน และ ผักทักษะอาชีพ

๑๐. งบประมาณไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะและความต้องการในการพัฒนา

๑. โครงการพัฒนาอาชีพในครั้งนี้ เป็นจุดเริ่มต้นที่ดี ที่ส่งเสริมและต่อยอดจากกิจกรรมเดิมที่ สถานศึกษาได้ดำเนินการอยู่แล้ว หากมีการพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน และรูปแบบที่ใช้ในการ ดำเนินงาน บูรณาการหรือสอดแทรกเข้ากับหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ จะทำ ให้เกิดเป็นงานปกติที่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง และเกิดการต่อยอดที่เห็นคุณค่าของ กิจกรรมที่สามารถสร้างเสริมรายได้ระหว่างเรียน และนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความสุขทั้งต่อผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้เรียนต่อไป

๒. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรของสถานศึกษามีการพัฒนาความรู้ ทักษะและ ประสบการณ์ด้านอาชีพอื่น ๆ อย่างหลากหลาย เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะและ ประสบการณ์ด้านอาชีพให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

๓. ส่งเสริม สนับสนุนอาชีพการพัฒนาทักษะและประสบการณ์ด้านอาชีพ ให้แก่ผู้เรียนอย่าง ต่อเนื่อง

๔. โครงการนี้ควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และมีหลักสูตรที่ชัดเจน หลากหลาย สามารถให้ผู้เรียนได้เลือก และสนใจมากยิ่งขึ้น

๕. ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถตรงกับงาน

๖. ต้องการอาคารสถานที่ โรงฝึกงาน

๗. งบประมาณที่สนับสนุนเพิ่มมากขึ้น

๘. ช่วงเวลาในการดำเนินโครงการมีความเหมาะสม ควรมีการดำเนินโครงการนี้ต่อเนื่องทุกปี

๙. ควรมีกิจกรรมการนำเสนอ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ของครู และผู้เรียนในทุกโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

๑๐. ควรจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดอบรม และมีการต่อยอด เพื่อให้ผลผลิตนำไปสู่ตลาดที่กว้างขึ้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและการมีรายได้ระหว่างเรียน

๑๑. ควรจัดหา/สนับสนุนทุนในการประกอบอาชีพของผู้เรียนที่มีความประสงค์จะนำอาชีพที่ได้เรียนรู้ไปต่อยอดเป็นอาชีพเสริมของผู้เรียน

๑๒. ควรสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อการพัฒนาอาชีพให้แก่กลุ่มผู้เรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อ และกลุ่มผู้เรียนที่สนใจเรียนต่อด้านสายอาชีพในวิทยาลัยการอาชีพ, วิทยาลัยอาชีวศึกษา, วิทยาลัยเทคนิค และอื่น ๆ ให้แก่ผู้เรียนเพื่อการมีงานทำโดยจัดทำเป็นคอร์สฝึกอบรม หลักสูตรระยะสั้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีเกียรติบัตร วุฒิบัตรที่เกี่ยวข้องกับทักษะอาชีพ และประสบการณ์ด้านอาชีพ

๑๓. ควรดำเนินโครงการต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลายตามความถนัด และความสนใจ และควรจัดสรรงบประมาณให้มากยิ่งขึ้น เพื่อความต่อเนื่องและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน